

Geográfus Hírlevél 26.

Következő szám várható megjelenése: 2012. szeptember közepe
Hírzárás: 2012. szeptember eleje

Szeged, 2012. június 7.

Tartalom

A 2012-es felvételi első eredményei a hazai felsőoktatási intézményekben földrajzból (<i>Mezősi Gábor, Szeged</i>)	3
Gondolatok egy új tanárképzési tanterv összeállításához (<i>Horváth Gergely, Budapest</i>)	5
Kreditelosztási javaslat a tanárképzésben (<i>Magyar Rektori Konferencia</i>)	9
Dr. Mezősi Gábor 60' apropóján (<i>Csorba Péter, Debrecen</i>).....	14
Nemzetközi társadalomföldrajzi konferencia Beregszászon..... (<i>Molnár József, Beregszász</i>)	16
Afrika fehér foltok nélkül (Erdősi Ferenc: Afrika közlekedése)..... (<i>Probáld Ferenc, Budapest</i>)	18
A földrajzi folyóiratok és az impakt faktoros rendszer (<i>Mezősi Gábor, Szeged</i>)	20
<u>Hírek</u>	
Tudományos és oktatási események	26

A 2012-es felvételi első eredményei a hazai felsőoktatási intézményekben földrajzból

Véget ért a 2012 szeptemberében induló tanévre szóló felvételi jelentkezés. Az felvi.hu-ról csak az állami finanszírozású hallgatókra kiterjedően az alábbiakban közölt táblázatokat lehetett összeállítani. A hallgatói létszámok változásának tendenciája egybecseng a felsőoktatás általános eredményeivel. A jelentkezők létszáma jelentősen csökkent, az első helyre B-n jelentkezők összes száma 2010-2012 között 2448 – 2722 – 2134 volt, miközben az első helyes jelentkező száma rendre 746 – 860 – 640-re csökkent. Némi területi különbség is érzékelhető a csökkenésben. Kisebb mértékben vagy nem csökkent az ELTE-re és DE-re jelentkező földrajz B hallgatói létszám, a vidék többi része általában 30 %-nál nagyobb csökkenést mutat. A korábbiakhoz hasonlóan alig van önköltséges képzést vállaló, és fele állami támogatást vállaló sincs.

A felsőoktatás szándéka a természettudományos képzés kiterjesztésére három-négy éve a növekvő létszámkeretekkel tűnt kivitelezhetőnek. Noha itt alapvetően nem a földrajz B-re kell gondolnunk, de a földtudományra történő jelentkezési szám is – az ELTE-t kivéve – csökkent.

Az állami finanszírozású helyekre való jelentkezések száma (alapképzés)

Jelentkezés B	2012		2011		2010	
	első helyes	összes	első helyes	összes	első helyes	összes
DE földrajz	86	278	90	307	100	308
~ földtudomány	44	214	66	302	62	281
EKF	35	152	50	202	45	204
ELTE földrajz	188	518	218	611	195	580
~ földtudomány	243	595	229	530	245	597
ME	22	103	40	202	45	204
NYF	37	181	62	222	50	183
NYME	30	135	47	204	35	137
PTE földrajz	98	311	135	398	108	336
~ földtudomány	12	131	26	122		
SZTE földrajz	144	456	218	576	168	496
~ földtudomány	37	181	62	222	50	183

Az M képzésre jelentkezők számában ez a visszaesés nem érzékelhető; vélhetően, ahogy a B csökkenő száma 3 év múlva jelentkezik komolyabban, akkor a belső piacért indulni fog küzdelem. Nehéz persze előre vetíteni, hogy milyen irányba mozduljunk, ha kell, mert sem az nem világos mi a szándék a B képzéssel (pl. érettségi szintű általános képzés legyen, vagy adjon gyakorlati kimenetet, ami a munkapiacra biztosít belépést, vagy készítsen fel az M képzésre sok alapkurzussal). Ma mindenki maga oldja meg, ad valamilyen választ erre a kérdésre. Másik komoly gond, hogy a támogatás mértékét és megkívánt alapjait tervezhető méretben nem látjuk. Öröm, hogy 2010-ről 2011-re minden felsőoktatási egységben nőtt a földrajz szakon bekerülők felvételi pontátlag, bár a nagyon nagy eltérések (130-140 felvételi pont) fennmaradtak. A felvételi határ 240 pontra emelése és a finanszírozás oldaláról a felvételi „kényszer” csökkenése növelheti a bekerülő hallgatók minőségét. Ebbe az irányba mutathat az az integrációs szándék is, amely néhány belső intézményi kapcsolatot csökkenthet, de a minőséget talán nem.

Az állami finanszírozású helyekre való jelentkezések száma (mesterképzés)

Jelentkezés M	2012		2011		2010	
	első helyes	összes	első helyes	összes	első helyes	összes
DE	44	77	54	81	68	100
EKF	26	32	18	27		
ELTE	82	137	97	147	75	121
ME	2	14	7	24	13	27
NYME	13	22	10	23	21	34
PTE	56	79	43	68	35	48
SZTE	72	110	80	123	72	116

Ezzel együtt készülnünk kell az oktatás alakításával a változó hallgatói érdeklődésre.

Dr. Mezősi Gábor, Szeged

Gondolatok egy új tanárképzési tanterv összeállításához

Kedves Kollégák!

Az új típusú tanárképzés beindítása számos kérdést vet fel, amelyek megvitatása a szakma sürgős feladata lenne. Ennek előkészítéseként állítottam össze az alábbi gondolatsort, amely reményeim szerint egy eredményes vita kiindulópontja lehet. Természetesen nem gondolom, nem is remélhetem, hogy mindenki egyetért az általam leírtakkal, de a további viták valamiféle rendszerezett lebonyolításához talán alapul szolgálhat, ezért tisztelettel ajánlom minden Kolléga figyelmébe.

Egyben megköszönöm Makádi Mariannak, hogy észrevételeivel segített az anyag összeállításában.

Budapest, 2012. március 25.

Horváth Gergely
ELTE TTK FFI

1. Alapvető kérdések, felvetések

1.1. Elöljáróban le kell szögezni, hogy a bolognai típusú tanárképzést felváltó új rendszert illetően egyelőre még számos fontos alapvetés ismeretlen. Ezek röviden az alábbiak.

a) Mi lesz a különbség az „általános iskolai tanár” kimenetű 4+1 éves és a „középfiskolai tanár” kimenetű az 5+1 éves képzés között? Egészen (vagy részben) mást tanul-e az egyik, vagy ugyanazt tanulják 4 évig és a +1 év ad szakmai többletet? Lesz-e ebben intézményenként különbség, nagy ennek mikéntje elő lesz-e írva az oktatási kormányzat részéről?

Megítélésem szerint reális alapokon nyugszik az ELTE TTK FFI ad hoc bizottságának e téren már nyilvánosságra hozott állásfoglalása, amely szerint a cél az, hogy mind az általános, mind a középfiskolában tanító tanárok a lehető legnagyobb részletességgel és mélységben ismerjék a szakma ismeretanyagát, ezért olyan tanárokat kell képezni, akik mindkét iskolatípusban képesek helytállni. A földrajz tantárgy helye a közoktatásban, különösen annak időbeli szerkezetét tekintve egységes, egymásra épülő tartalmat jelent, ezért nem is lehet különböző szintekre szétvágni. A tanárképzés során a szakmai ismeretek felépítése (földtudományi alapozás, általános földrajz és regionális földrajz egymásra épülése) sem teszi indokoltá a kétféle mesterszak ismeretanyagának szétválasztását. A különböző mélységű differenciálás megjelenése az 5+1-es képzés ötödik évében indokolt, amely a gimnáziumi tanárok számára az érettségizetésre felkészítés érdekét szolgálja.

b) Mi lesz a két képzési típusban a szakmai és a pedagógiai-pszichológiai kreditek megoszlása? Hány kreditet kap majd a tantárgy-pedagógia, és ezek a kreditek a szakmára, vagy a pedagógiai-pszichológiai szakterületre jutó kreditek közül kerülnek-e ki?

Véleményem szerint a bolognai képzésben aránytalanul sok kredit jutott a pedagógiai-pszichológiai szakterületre, amit utóbbi képviselői nem is mindig tudtak megfelelő és elegendő tartalommal kitölteni, így mindenképp a szakma javára eltolódó krediteloszlást várok a döntéshozóktól. A tantárgy-pedagógia szerepét feltétlenül növelni kellene, de nem a szakmai kreditek rovására.

c) Lesz-e központilag meghatározott tanterv, esetleg kötelezően figyelembe veendő irányelv a tantárgyi szerkezet összeállítására, vagy az intézményekre lesz-e bízva a tanterv összeállítása?

Utóbbi esetre vö. 1.2. b).

d) A kimeneti és képzési követelmények – amelyekhez a képzés tartalmát igazítani kell – összeállításakor figyelembe veszik-e a szakterület képviselőinek összehangolt tervezetét, vagy egy kijelölt bizottság dönt-e?

Megítélésem szerint az MTA Földrajzi Bizottságainak Oktatási Albizottsága által kidolgozott „KKK” jó alapul szolgál a tanterv kidolgozásához.

e) Lesznek-e meghatározott szakpárok, vagy szabadon választható lesz-e bármely szakpár? Utóbbi esetben (különösen bölcsész-természettudományos szakpárok esetében) össze lehet-e hangolni a teljesen eltérő szakterületek képzési rendjét?

Úgy vélem, csak annyiban lenne szabad korlátozni a szakpárválasztást, hogy mindenkinek kötelező legyen két, órászámmal rendelkező tantárgyat választani, és az egyéb jelenleg létező tanárképzési szakok (pl. szabadidőtanár) csak harmadik tanári szakként legyenek felvehetők. A szakterületek képzési rendjének összehangolására pedig mindent meg kell tenni, de ne tekintsük olyan akadálynak, ami miatt bizonyos szakpárok felvételét kizárnánk.

f) Mik lesznek, milyenek lesznek a kimeneti feltételek (szakdolgozat[ok], portfólió, záróvizsga [záróvizsgák] stb.)?

Megítélésem szerint ezekben célszerű lenne központi előírás az átjárhatóság érdekében.

1.2. Ugyancsak fontos, bár feltehetően alapvetően (részben) nem az irányító főhatóságtól függő alapvetések, alapvető kérdések is vannak. Ezek röviden az alábbiak.

a) Összefognak-e az ország földrajztanárképzésben érintett intézményei egy közel azonos vagy legalábbis nagyon hasonló tantárgyi szerkezet kialakítására, vagy a geográfusképzéshez hasonlóan minden intézmény a saját elképzelése alapján állítja össze a tanterveket?

Azt gondolom, rendkívül fontos lenne mind az átjárhatóság, mind az egységes tudásszintet biztosító tanárképzés szempontjából az összehangolás. Sőt, úgy vélem az összes megvitatandó kérdést illetően talán ez a legfontosabb. Másodlagos jelentőségű, de azért nem elhanyagolandó, hogy ez azért is szerencsés lenne, mert a 4+1-es végzettségűek számára az erre később kijelölendő vagy pályázó intézményeknek nyilvánvalóan lehetővé kell majd tenni valamiféle „kiegészítő” képzés indítását is, ennek sikeres kidolgozásához pedig előfeltétel a jelentkezők tudásának viszonylag egységes megalapozottsága.

b) Alakítsunk-e ki egy teljesen új és önálló tantárgyi szerkezetet a tanárképzés számára, vagy kíséreljük-e meg a tantervi hálót a jelenlegi alap- és mesterképzés tárgyaiból célszerűen válogatva összeállítani?

Megítélésem szerint egy teljesen új és önálló tantárgyi szerkezet lenne hasznos, de azért bizonyos, hogy minden alap- és mesterképzést folytató intézményben a jelenlegi tantárgyi kínálatban is található számos olyan tantárgy, amelyet az új típusú tanárképzés hálójába is be lehet illeszteni. Már csak a magas oktatói óraterhelések miatt is elkerülhetetlen bizonyos közös tantárgyakban való gondolkodás, ugyanakkor tudomásul kell venni, hogy a tanár szakosoknak sok tekintetben más kell (vö. 1.2.d), és a geográfusképzést meghaladó mértékben van szükségük gyakorlatokra is (vö. 1.2.f).

c) Szigorúan kötött legyen-e a tantárgyi szerkezet, vagy biztosítsunk-e a geográfusképzéshez hasonlóan tág teret a választhatóságnak?

Megítélésem szerint a tanterv a lehető legszigorúbban kötött legyen, különösen az első három évben, az 5+1-es képzés esetében az 5. év szakmai anyagában tudnék viszonylag jelentősebb arányú választhatóságot elképzelni (természetesen a törvény által előírt 5%-nyi szabad választási lehetőséget a háló megtervezésekor biztosítani kell).

d) A geográfusképzéshez hasonlóan felaprózott legyen-e a tantárgyi szerkezet, vagy inkább a korábbi képzésekhez hasonlóan átfogóbb, nagyobb témaköröket felölelő tantárgyakat alakítsunk-e ki?

Megítélésem szerint inkább az utóbbi lenne a tanárképzésben szerencsésebb, bár természetesen praktikus okokból (vö. 1.2.b) nyilván jelentősen támaszkodni kell a jelenlegi szétaprózott tantárgyi szerkezetre. Ennek ellenére már csak a kisebb kredit számok miatt is

bizonyos – jelenleg külön önálló neveken futó – tantárgyak összevonása elkerülhetetlennek látszik.

e) Milyen legyen a számonkérés rendszere, pl. kell-e szigorlat, kellenek-e szigorlatok?

Megítélésem szerint az erős tantárgyankénti számonkérés és egy szigorú záróvizsgáztatás elegendő lenne; mindazonáltal a különböző oktatási intézmények egységes állásfoglalása e téren is hasznos lenne, hogy lehetővé tegye az átjárhatóságot.

f) Milyen legyen az elméleti és a gyakorlati órák megoszlása?

Megítélésem szerint lehetőleg minél több gyakorlatot kellene a tantervi hálóban megjeleníteni, bár nyilván a szakmai kreditek relatíve kis száma és a kötelező szakterületek sokféleségének elsajátíttatása a sok előadás szükségességének irányába fogja terelni a gondolkozást.

2. Egy lehetséges tantárgyi szerkezet elvi alapjai

Véleményem szerint a tanárképzés tantárgyi szerkezetének kialakításakor abból kell kiindulni, hogy egy tanárnak a szakma egészét kell ismernie, minden szakterületről kell valamilyen szintű ismeretanyaggal rendelkeznie. A geográfusképzés sok alternatív tárgyat felvonultató, „mélyfúrás jellegű” tantárgyi szerkezete helyett egy szigorú rendben egymásra épülő, a kutatási mélységű szintet elkerülő, bizonyos értelemben talán „felületesebb”, de átfogó, rendszerezett ismeretet nyújtó tananyagot kell elsajátíttatni, sok kötelező tárgy logikus egymásra épüléséből kialakított tantárgyi szerkezetet kell felépíteni.

A földrajz sajátos helyzete (az iskolai földrajz tantárgy feladata a földtudományok teljes szaktudományos rendszerének az adott keretek közötti lehető legrészletesebb megismertetése) alapján a tantárgyi szerkezetnek hat fő pillérre kell épülnie:

- a) *(általános és földtudományi) alapozás;*
- b) *általános földrajz;*
- c) *regionális földrajz;*
- d) *környezettudomány;*
- e) *földrajzi szintézis, globális ismeretek;*
- f) *és földrajzi tantárgy-pedagógia.*

Az *általános alapozás* részei legyenek a társ-természettudományok legalapvetőbb ismeretei, részben a középiskolai ismeretekre alapozva, részben annak a „nemtudását” pótolva. Célszerűnek látszik elemi matematikai ismeretek megtanítása, valamint a földrajzoktatásban megjelenő természeti jelenségek megértéséhez, majdani tanításához segítséget nyújtó elemi kémiai és fizikai ismeretek oktatása. Ugyancsak szükséges lenne egy olyan biológiai tárgy, amely felkészítené a leendő földrajztanárokat azokra az ismeretekre, amelyek a Természetismeret c. iskolai tantárgyban (amit sokszor tanít földrajztanár) igen jelentős arányban jelen lévő biológiai ismeretek tanításához szükségesek.

A *földtudományi alapozás* részei alapján véve hasonlóak legyenek a földrajz alapképzés alapozó tárgyaihoz; természetföldrajzi alapozáshoz szükséges a geofizika, a földtan, a légkörtan és éghajlat, a csillagászati földrajz, valamint a térképtan elemeinek elsajátíttatása, a társadalom-földrajzi alapozáshoz pedig szükségesek többek között alapvető gazdasági, statisztikai, közigazgatási ismeretek. Az általános földrajzi fejezetek esetében a hagyományos természet- és társadalom-földrajzi ismeretek (belső és külső erők földrajza, népesség- és településföldrajz, ágazati gazdaságföldrajz stb.) szerepeljenek a tantervben, lehetőleg minél kevésbé felaprózva.

A *regionális földrajzi tantárgyak* törekedjenek a Föld tájainak, kontinenseinek, országcsoportjainak és egyes országainak lehetőleg komplex bemutatására. Fontos, hogy a leendő tanár az egész Földről átfogó képet kapjon, tehát ne maradhassanak ki pl. akár teljes kontinensek (amit a jelenlegi tantervi szabályozás még lehetővé tesz), ugyanakkor természetesen

egy reális súlyozás érvényesüljön. A topográfiai ismeretek oktatását és számonkérését újra vissza kell állítani.

Fontos, hogy mind az általános, mind a regionális földrajz oktatásakor biztosítsunk időkeretet a gyakorlatok számára, ahol főleg egyes részterületek előzetes anyaggyűjtésen alapuló, tanár által irányított megvitatására, feldolgozására kerüljön sor, olyan megközelítéssel, szempontrendszerrel, amely a közoktatás céljainak megvalósítását elősegíti.

A *környezettudomány ismereteinek* – amellet, hogy minden tantárgy oktatásában meg kell jelenniük és egyfajta szemléletet kell sugározniuk – önálló tantárgyak formájában is meg kell jelenniük a természetvédelemtől a táji értékeken át a környezetgazdálkodásig.

Az általános és regionális ismeretek összegzéseként, egyfajta *földrajzi szintéziseként* nagy szükség van a Föld és a Világmindenség globális, a jelenre és a jövőre nézve egyaránt nagy veszélyeket rejtő jelenségeinek (általános felmelegedés, népességrobbanás, vízhiány, energiaválság) és megoldásra váró feladatainak megismertetésére különálló tantárgyak keretében. Természetesen leendő tanárok képzésében meg kell jelennie a *szakmódszertan, a tantárgypedagógia tárgyainak* is, fokozatos egymásra épüléssel. Az elméleti ismeretek elsajátíttatása mellett fontos feladat – a pedagógiai-pszichológiai képzéssel összhangban – a leendő tanárok minél előbbi bekapcsolása az iskolai életbe a korai hospitálásoktól kezdve folyamatosan a gyakorló iskolai tanításig.

3. Sajátos igények megjelenítése

A képzés során törekedni kell arra, hogy a korszerű technika és technológia, az ismerethordozók használata készségi szinten a tanári eszköztár szerves része legyen. Ezért az oktatásban meg kell jelennie többek között az *informatika, a távérzékelés, a szemléltetési technikák* kérdésköreinek is, kérdés azonban, hogy önálló tantárgyak formájában-e, vagy más tantárgyakba beépítve.

Emellett mivel a tanár az egyik legfontosabb műveltségközvetítő és e téren egyben mérce is a diákok előtt, továbbá az ismeretek átadásának képességével is rendelkeznie kell, ezért véleményem szerint mindenképpen szükséges lenne a tanárjelölteket olyan, a mai középiskolai oktatásban nem túlzottan kedvelt területeken is képezni, mint *fogalmazás, nyelvhelyesség és helyesírás, beszédművelés és retorika*, bár jogosan felmerülő kérdés, lehet-e időkeretet juttatni (és ha igen, mennyit) ezekre az egyébként nagyon fontos területekre.

*

A tanárképzés kreditelosztása a 4+1-es és az 5+1-es képzésekben

5 + 1 év

	tanári szakképzettség I	tanári szakképzettség II	Szakdolgozat	Pedagógikum			szabadon választható	Összesen
				általános	szakmódsz.	Gyak. Tanítás		
1-6. félév	72	72		20	8		8	180
7-10. félév	47	47		4	8	4	10	120
Gyakorlati év				50 (ebből 6 kredit tutorálás)				50
Szakdolgozat+portfólió			8	2				10
Összesen	119	119	8	96			18	360

4 + 1 év

	tanári szakképzettség I	tanári szakképzettség II	Szakdolgozat	Pedagógikum				Összesen
				általános	szakmódsz.			
1-6. félév	72	72		20	8		8	180
7-8. félév	18	18		4	8	4	8	60
Gyakorlati év				50 (ebből 6 kredit tutorálás)				50
Szakdolgozat+portfólió			8	2				10
Összesen	90	90	8	96			16	300

Dr. Mezősi Gábor 60' apropóján

A számvetés munkánk eredményeivel különös emberi tulajdonság. Van, aki naponta végiggondolja mire és jól használta-e idejét, van, aki csak a naptári évek végén érez készletet ilyen leltárhoz és bizonyára sokan még ritkábban vetnek számot az idő és lehetőségeink múlásával.

Van, amikor kerek évfordulók miatt szinte elkerülhetetlen közösségi eseménnyé lesz a beszámoló. A tudomány, a felsőoktatás terén dolgozók számára az életkor kerek forduló meg szokott ünnepi alkalmak a visszatekintésre, amit joggal szokás olyan optimista mondatokkal lezárni, hogy csak semmi „világvége hangulat”, az 50, a 60, a 65, a 70 és még ezen túl is egy tudományos kutató, egy egyetemi oktató tevékenysége, mindennapjai számára nem jelent igazi cezúrát. A szakmát lehet eredményesen művelni, egy-egy évfordulón túl is, a szakmai közéletben épphogy vezető szerepet töltenek be az ötvenes, hatvanas éveiket taposók, és az oktatásban sem ritka a 70 év fölötti megbecsült kollega.

Igen, ezt valóban így gondoljuk és a tények is ezt igazolják. Nemigen tartjuk számon egymás pontos életkorát, mert többnyire nem jelent éles vonalat a 60 vagy a 70, ilyen megemlékezést olvasva sokan tényleg meglepve nézünk a címre, az évek számára.

De valahol mégis mindenki érzi – az ünnepektől leginkább –, hogy valami mégis megtörtént, amin valóban könnyen átléphetünk, még évekig nem tükröződhet mindennapjainkban az évek száma, de azon sem csodálkozunk, ha kicsit nehezkesebben indulnak a napok, már nem olyan nagy várakozással tekintünk egy újabb konferenciára, már nem figyelünk olyan érdeklődve a vizsgázókra. Akinek lelki szövete érzékeny a formára, a szimbólumokra, annak valóban nagy szerencse, hogy a tudományban és bizonyos mértékig az egyetemi oktatásban dolgozók számára is, a visszavonulás függ a személyes döntéstől.

Dr. Mezősi Gábor tanszékvezető egyetemi tanárnak tehát viszonylag nagy szabadságfok adatik ebben a kérdésben, 60 év alatt elvégzett munkájának lendülete meg sem torpan e kerek évforduló alkalmával.

A pályakezdés kétségtelenül szerencsés körülmények között indult, a családi-rokoni háttér révén nem volt idegen az egyetem, az akadémia világa. És én határozottan úgy látom, hogy az 1960-as években virágkorát élő nagy hazai geomorfológus nemzedék munkásságán nevelődve, szakmailag is igen megbízható alapokon indult a tudományos szárnypróbálgatás. Akkoriban alapos terepmunka nélkül elképzelhetetlen volt még egy szakdolgozat elkészítése is, és valahogy a ritkábban adódó külföldi (főleg „kelet-külföldi”) tapasztalatok is nagyobb hatékonysággal hasznosultak, mint manapság. A digitalizálódó világunk úrfelvétel geográfiájának világában kétségtelenül gyorsabban, látványosabban lehet akár impakt faktoros eredményeket produkálni, de komoly szakmai tévedés ellen a legbiztosabb módszer: a terepismeret és a számítógépes módszerek egyensúlyának megtartása.

Dr. Mezősi Gábor természeti földrajzos nemzedékének múlhatatlan szerencséje, hogy a fenti sorrend betartása nem volt kétséges; épp arról a generációról van szó, amelynek tagjai előbb járták be a Tisza-menti meanderek és homokbuckák vidékét, az Aggteleki-karsztot és a Bódva-vidék dombjait, s csak évtizedekkel később vehették kezükbe az első úrfelvételeket, kezdhették értelmezni a pixelek világát. A földrajz-matematika alapképzettség ehhez az értelmezéshez újabb előnynek bizonyult. Ma, a felsőoktatási műhelyek karakteres oktatási profiljának eltűnése idején pontosan látni, hogy meg volt a maga előnye annak a tanárképzésben gyökerező szabályozásnak is, hogy Szegeden a matematika és a geológia, Debrecenben a történelem és a biológia, Budapesten a térképészet, a meteorológia párosítás mentén nevelődött az új geográfus kutatói nemzedék. Ma a mélyen specializált ismeretekre koncentráló oktatási rendszer következtében számunkra, Mezősi Gábor kor- és pályatársai számra megszokhatatlan, hogy az utóbbi 10-15 évben diplomázott új geográfusok mennyire nincsenek felvértezve számunkra segédtudománynak minősülő ismeretekkel, mennyire nagy hátrányt jelent, hogy a

legtehetségesebb fiataloknak önképzés keretében kell megszerezni számos matematikai, ökológiai, történelmi ismeretet ahhoz, hogy eredményes tájféldrajzos, tájökológus, geoinformatikus legyen.

Elkanyarodtam volna Mezősi Gábor 60 évének méltatásától? Nem hiszem, biztos vagyok benne, hogy ilyen gondolatok Őt is foglalkoztatják, közismerten jó oktatás stratégiai erényei miatt a lehetőségeket feszegetve igyekeznek e téren is távolabbra látni a pillanatnyi oktatáspolitikai célokon.

Ami pedig a 60 év szakmai eredmények háttérét illeti, a Leningrádban eltöltött év és az ukrainai gipszbarlangoktól a Humboldt-ösztöndíj biztosította belépő az európai szakmai színtérre, akár korszakváltó szimbólum is lehetne. Mezősi Gábor számára adódtak szerencsés lehetőségek, amelyeket a szakma számára is sikeresen tudott kamatoztatni, s ezen a fundamentumon a folytatáshoz joggal kívánhatunk bőségesen meglévő ötletei kivitelezéséhez erőt, egészséget.

Dr. Csorba Péter, Debrecen

Nemzetközi társadalomföldrajzi konferencia Beregszászon

2012. március 29–30-án „Társadalomföldrajzi kihívások a XXI. század Kelet-Közép-Európájában” címmel nemzetközi földrajzi konferenciára került sor Beregszászon a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola (KMF) Földtudományi Tanszékének szervezésében. A konferenciára – melynek hivatalos nyelve a magyar, az ukrán és az angol volt – hét ország 45 oktatási és tudományos intézményének 149 kutatója jelentkezett be, összességében 117 előadással.

A rendezvényt dr. Orosz Ildikó, a KMF elnöke nyitotta meg, majd Tóth István beregszászi magyar főkonzul üdvözlő szavai hangzottak el. Az ezt követő plenáris ülés keretében terítékre került a társadalomföldrajz néhány általános elméleti kérdése, így, Nemes Nagy József professzor (Eötvös Loránd Tudományegyetem) a magyarországi területi kutatásban érlelődő változások mibenlétét vázolta fel, Pidhrusnij Hrihorij professzor (az Ukrán Nemzeti Tudományos Akadémia Földrajzi Intézete) pedig az országok és régiók fázisos-evolúciós fejlődéséről értekezett.

Az együttes ülés előadói a régióban jelentkező aktuális problémakörök közül érintették az etnikai oroszok és ukránok nyelvi asszimilációjának trendjeit Ukrajna régióiban (Dnyisztrjanszkij Miroszlav professzor, KMF–Lvivi Ivan Franko Nemzeti Egyetem), a kelet-közép-európai cigányság demográfiai robbanását és migrációját, mint a XXI. századi Európa nagy kihívását (Süli-Zakar István professzor, Debreceni Egyetem), valamint eleink örökségét, mint turisztikai vonzerőt a XXI. századi Kelet-Közép-Európában (dr. Gyuricza László, Pécsi Tudományegyetem). Az ukrán–magyar, illetve magyar–ukrán relációban jelentkező nyelvi nehézségek áthidalását az előadásokkal párhuzamosan vetített másik nyelvű feliratkozás segítette.

Délután a konferencia szekcióülésekkel folytatódott. A kutatók hét szekció keretein belül járták körbe a népesség- és társadalomföldrajzzal (35 bejelentett előadás), a gazdaságföldrajzzal (26 bejelentett előadás), a régiókkal és határokkal (21 bejelentett előadás), valamint a turizmussal (31 bejelentett előadás) kapcsolatos XXI. századi kihívásokat térségünkben.

A Népesség- és társadalomföldrajz szekció az előadások nagy száma miatt két alszekcióban ülésezett, melyeken dr. Gyurgyík László, Mezencev Kosztyantin professzor, Dnyisztrjanszkij Miroszlav professzor és dr. Molnár József elnökölték. Amint azt Dnyisztrjanszkij professzor szekciózáró összefoglalójában kiemelte, az előadások nagy része a jelenkori társadalom valós szociális problémáinak a földrajzi aspektusaival foglalkozott.

A Gazdaságföldrajzi szekció szintén két alszekció keretén belül zajlott, amelyeket dr. Fodor Gyula, valamint Süli-Zakar István és Pidhrusnij Hrihorij professzorok vezettek. A szekciókban elhangzott magyar, angol és ukrán nyelvű előadások szinte mindegyike után élénk vita alakult ki, amely a kérdéseken és hozzászólásokon kívül nem mellőzte az építő jellegű javaslatokat sem. A nyelvi különbözőség nem jelentett akadályt a szekció munkájában, szinte minden előadáshoz érkeztek hozzászólások másik nyelvű hallgatóktól is. Maga a szekció nem bizonyult csak szűken értelmezve gazdaságföldrajzának, hiszen az előadások egy része térinformatikával, humán erőforrásokkal, a hátrányos helyzetű régiókkal és munkaerő-piaci csoportokkal vagy éppen a kreatív gazdasággal volt kapcsolatos.

A Régiók és határok szekció munkája Nemes Nagy József professzor és dr. Radics Zsolt elnökletével, Izsák Tibor magyar–ukrán moderátor közreműködésével folyt. A szekció előadói három országból érkeztek – Magyarországról (Budapest, Nyíregyháza, Debrecen, Pécs), Ukrajnából (Harkiv, Luck) és Szerbiából. Az előadások nagyobb része konkrét határ menti térségek helyzetelemzésével foglalkozott, de terítékre kerültek a regionális elemzés általános elméleti kérdései is.

A két Turizmus alszekció dr. Gyuricza László (Pécsi Tudományegyetem) és Kaszinec Otokar (Munkácsi Állami Egyetem), valamint dr. Aubert Antal (Pécsi Tudományegyetem) vezetésével ülésezett. A turisztika mint tudományág elméleti kérdéskörei mellett a dinamikusan fejlődő idegenforgalmi ágazat gyakorlati problémái is az előadások és megbeszélések tárgyát képezték. A szekcióülés lezárásaként dr. Gyuricza László külön hangsúlyozta a kétoldalú szakmai (tudományos és gyakorlati) kapcsolatok jövőbeli fejlesztésének fontosságát.

A szekcióülések befejeztével állófogadásra került sor, ahol kiváló alkalom nyílt a felmerült szakmai kérdések megvitatásának folytatására, az együttműködési lehetőségek továbbgondolására. Ahogy azt Dnyisztrjanszkij Miroszlav professzor pohárköszöntőjében kiemelte, a „Társadalomföldrajzi kihívások a XXI. század Kelet-Közép-Európájában” nemzetközi földrajzi konferencia megrendezésével a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola betölteni látszik az országok és tudományos iskolák közötti összekötő kapocs, illetve híd szerepét.

Másnap a konferencia munkája egész napos szakmai kirándulással folytatódott. Az első megállóhely a munkácsi vár volt, ahol a résztvevők az erődítmény történelmével és jelenével is megismerkedhettek. Ezután a csoport meglátogatta a Dobó-féle borospincéket Szerednyén, betekintést kapott azok történetébe és a szerednyei borkészítés jelenlegi sajátosságaiba, majd tanulságos borkóstolóval zárta az ott-tartózkodást. A szakmai kirándulás záró programpontja gyalogos ungvári városnézés volt.

Az előadások anyagai kétkötetes kiadványban jelentek meg, amelyet a regisztrációkor a résztvevők mindegyike kézhez kapott.

A konferencia megrendezését és a kiadvány megjelentetését a Bethlen Gábor Alap és a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola támogatta.

Dr. Molnár József, Beregszász

Afrika fehér foltok nélkül

Erdősi Ferenc: *Afrika közlekedése*.
Publikon Kiadó, Pécs. 2011. 764 old.

Erdősi Ferenc a szakma szeretetének és odaadó művelésének igaz mintaképe lehet a magyar geográfiában. Idős korát meghazudtolva fáradhatatlanul alkot, s az utóbbi két évtized során egy szál magában annyi értékes munkával gazdagította a távközlés és a közlekedés földrajzát, hogy a honi viszonyokat nem ismerő olvasó azt hihetné: egész kutatóintézet áll mögötte s dolgozik a keze alá. Legújabb műve – Afrika közlekedésének monografikus feldolgozása – 2011-ben a Publikon Kiadónál látott napvilágot, jellemző módon részben a szerző és családja anyagi támogatásának jóvoltából.

A vaskos – 764 oldal terjedelmű – kötet 109, jórészt saját szerkesztésű ábrát, valamint 175 táblázatot tartalmaz. Utóbbiak közül feltétlen kiemelendő a függelék hat nagy méretű táblája, mint az afrikai országok úthálózatára, közúti közlekedésére, repülőtereinek műszaki és forgalmi jellemzőire vonatkozó statisztikai adatok páratlanul gazdag tárháza. A könyv elkészítéséhez szükséges munkát némiképp érzékelteti, hogy a felhasznált és hivatkozott – gyakran csak a világhálón elérhető - szakirodalmi művek, cikkek, adattárak jegyzéke 30 teljes oldalt tölt meg.

Erdősi Ferenc óriási szakmai tapasztalatára, fantasztikus tudására és hihetetlen szorgalmára volt szükség ahhoz, hogy az áttanulmányozott, nagyon különböző jellegű és - Afrikáról lévén szó – eltérő hitelességű, gyakorta hézagos forrásanyagból a lehetőség határai között egységes szerkezetbe foglalt szintézis jöjjön létre.

A könyv négy fő része közül az első az afrikai közlekedés általános jellemzőit a természeti viszonyok, a koloniális és posztkoloniális társadalmi-gazdasági fejlődés, valamint a világgazdasági szerepkör összefüggéseibe ágyazva mutatja be. Külön fejezetek szólnak itt Afrika külső és belső áruforgalmának összetételéről, ágazati és irány szerinti megoszlásáról, valamint az idegenforgalom új keletű, gyorsan növekvő, ám országoként igen különböző jelentőségéről. Behatóan tárgyalja a könyv a közlekedés fejlesztésére hivatott nemzetközi szervezetek, integrációs kísérletek eleddig kevés sikert felmutató tevékenységét, továbbá a jövőre vonatkozó terveiket is. A globális gazdaságba való bekapcsolódást hátráltató tényezők sorában a szerző kiemeli a magas fajlagos szállítási költségeket, amiben nagy távolságokon s a műszaki infrastruktúra elmaradottságán, leromlott állapotán kívül a tetemes rakodási veszteség, a laza munkafegyelem, a gyatra közbiztonság, a forgalmat lassító különféle bürokratikus akadályok és a drága biztosítási díjak is közrejátszanak.

A második fő rész fejezetei Afrika jelenlegi közlekedésének ágazatait – a vasúti, a közúti, a belvízi, a tengeri és a légi forgalom jellemzőit – tárgyalják, mindenütt nagy hangsúlyt helyezve az infrastruktúra állapotára és tulajdonviszonyaira, az idegen érdekeknek való kiszolgáltatottság hátrányaira. A légi közlekedés kapcsán a szerző külön alfejezetben foglalja össze a vonatkozó statisztikai adatok hiányosságait, rámutatva a velük kapcsolatos módszertani problémák áthidalásának korlátozott lehetőségeire.

A könyv terjedelmének mintegy felét Erdősi Ferenc az afrikai közlekedés regionális földrajzának szenteli. Az egyes szubkontinensekre vonatkozó ismeretanyag rövid általános áttekintése után országról országra haladva tárja fel a közlekedés fejlődési szakaszait, jelen állapotát és az ennek háttérében meghúzódó társadalmi-gazdasági tényezőket. Az egyes államok jelentősége persze nagyon különböző, és a rendelkezésre álló forrásművek sem teszik lehetővé mindegyikük azonos mélységű, egyöntetűen naprakész feldolgozását. Legrészletesebb, már-már önmagában is monografikus terjedelmű a kontinens déli részéről szóló fejezet, viszont egyik-másik ország (pl. Zimbabwe vagy Szudán) esetében nem sikerült számot vetni a friss politikai vagy gazdasági fejlemények közlekedési kihatásaival.

A mű utolsó részében a szerző az afrikai közlekedés jövőjével kapcsolatos gondolatait fejtí ki. Várható, hogy a kontinens még hosszú ideig a világgazdaság legszegényebb, lelegelettebb periférikus térsége marad, és a jelenleg tapasztalható demográfiai és migrációs folyamatok úgyszintén tartósan ígérkeznek. Az élelmiszer-behozatal növekedésére nemcsak a népesség számának gyarapodása, hanem a klímaváltozás következményei is befolyással lehetnek. Előre láthatólag tovább erősödnek a „Dél-Dél” irányú gazdasági kapcsolatok, és a külső tényezők között meghatározóvá válik a közlekedési infrastruktúra fejlesztésében már jelenleg is rendkívüli aktivitást kifejtő Kína szerepe. A szerző megkérdőjelezi a nagyszabású transzkontinentális útépitési tervek gazdasági ésszerűségét és politikai realitását. Megfontolásra érdemesek azok a kételyek és aggályok is, amelyeket az idegen mintájú közlekedéspolitikának a környezet állapotára, valamint a hagyományos afrikai kultúrára gyakorolt hatásaival kapcsolatban fogalmaz meg.

Amint azt Erdősi Ferenc a recenziójában jóval tágabb ismeretanyag birtokában megállapítja: *hasonló tematikájú és terjedelmű könyv még nem jelent meg külföldön*, egyetlen világnyelven sem. A művet haszonnal forgathatják a földrajztanárok és a világgazdaság kutatóin kívül mindazok, akik turistaként készülnek meglátogatni Afrikát, vagy a kontinenshez fűződő gazdasági, politikai és kulturális kapcsolataink bővítésén fáradoznak. A hazai földrajzi szakirodalom nyeresége miatt érzett jogos örömben azonban némi szomorúság vegyül: a nyelvi korlátok leküzdése, a nagy értékű munka angol nyelvű kiadása sajnos elérhetetlen álomnak tűnik, s így e nagyszerű könyv nem fogja öregbíteni a magyar tudomány nemzetközi hírnevét, és nem fog eljutni potenciális felhasználóinak többségéhez sem.

Dr. Probáld Ferenc, Budapest

A földrajzi folyóiratok és az impakt faktoros rendszer

Kocsis Károly professzor hívta fel sokunk figyelmét a göttingeni tájföldrajzos Gerold professzor által készített és (ennek a Hírlevél sorozatunknak is mintaként szolgáló) *Rundbrief* 2012. márciusi számában megjelent áttekintésre. Ez a közlés a német földrajzos folyóiratok helyzetét tekinti át abból a szempontból, hogy az impakt faktoros értékrendű nemzetközi tudományos versenyben milyen a helyzetük. A mondanivalójának lényeges pontjait azért tartom fontosnak kiemelni, mert személy szerint is egy jó évtizede hangsúlyozom annak fontosságát, hogy a szakmánknak fel kell vállalni a kihívást, és ezen a pályán a versenyben részt kell vennünk. Ez akkor nem volt egyszerű helyzetértékelés, mert nem csak a 90⁷-es években, de már ebben az évszázadban is fontos pozícióban levő szakkollégák érveltek amellet, hogy a földrajz nemzeti tudomány és ezért nem kell a nemzetközi terepen küzdenünk értekeinkért. Szerencsének tartom, hogy ez az álláspont generációs maradt, és egyre több fiatal kollegánk rendelkezik már vállalható eredménnyel, és lehet büszke teljesítményére. Úgy ítélem meg, ezen a területen az indokolható szemléletformálás megtörtént. Hasznos lehet minden esetre a német tapasztalatoknak – a *Rundbrief* összeállítása alapján történő – áttekintése.

A földrajzi folyóiratok két nagy nemzetközi hivatkozási adatbázisban is elérhetők, az (IF) minősítésük innen ered. Ezek az *Institute of Scientific Information* (ISI) és a *Social Science Citation Index* (SSCI), a témáknak megfelelően. Az írásában Gerold az elismert, de nemzetközi léptékben nem elfogadott folyóiratok helyzetével foglalkozik. Ezt a listát már közzétették 2003-ban (<http://www.WISO.uni-koeln.de/wigeo/veroeff/pdf.html>) és elemezték is. Az összeállítás ennek a listának a frissítését is jelenti, amelynek célja a nem földrajzos szakemberek számára a tudományos társadalom által elismert prioritások közzététele az azzal kapcsolatos döntések megkönnyítése végett (pl. kutatási teljesítmény mérése).

Ezzel összefüggésben a hazai körökben is történtek lépések, amelynek eredményeit az összeállítás után vázolólok.

Visszatérve az összefoglalóhoz az 1. táblázatban feltüntetett listát (a német hazai testület véleménye alapján) három hiánytalanul teljesítendő kritérium alapján minősítették:

1. kritérium: felülvizsgálat
 - legalább három szerkesztő különböző intézményből jön, ill. ennek kombinációja;
 - minden kéziratot minimum két olyan szakember bírál névtelenül, akik nem szerkesztők és nem tartoznak a kiadvány valamilyen tudományos bizottságába;
2. kritérium: kiadás száma
 - sok tényezővel együtt értékelhető, de a min. példányszám 200;
3. kritérium: angol nyelvű összefoglaló a német cikkeknel
 - ez egyszerű elvárás nélkül nehéz nemzetközi léptéket célozni.

Összesen 18 német földrajzi folyóirat felel meg ezeknek a kritériumoknak, ebből 6 IF-os (1. táblázat). Ezen kívül még a *Geographie und ihre Didaktik* is teljesíti a feltételeket, és még további három, a földrajz tanításával kapcsolatos német folyóiratot is vizsgálnak (2. táblázat). Az 3-5. táblázat a földrajzi ISI-s folyóiratok 2010 értékeit és az előző 5 év átlagát adja. Mindezek alapján a szerző a folyóiratok koordinációját és az ISI keretben való indulást javasolja.

1. táblázat. A német nyelvű ISI által értékelt és a Tudományos Testület által kiemelt folyóiratok listája

ISI szempontból kiemelt jelentőségű folyóiratok	IF 2010
Die Erde	0,154
Erdkunde	0,452
Geographische Zeitschrift	0,231
Mitteilungen der Österreichischen Geographischen Gesellschaft	0,345
Zeitschrift für Geomorphologie (Annals of Geomorphology)	0,477
Zeitschrift für Wirtschaftsgeographie	0,241
Referált folyóiratok	
Berichte zur deutschen Landeskunde	
Cartographica Helvetica	
The Planning Review	Online folyóirat
Europa Regional	
Geographica Helvetica	
Geographie und ihre Didaktik	
Geographische Rundschau	
GEO-ÖKO	
Kartographische Nachrichten	0,083
	(elmúlt két év átlaga)
Zeitschrift für Tourismuswissenschaft (Eichstädt)	

2. táblázat. Még „esélyes”, illetve vizsgálat alatti folyóiratok

Geographie Heute	Prüfung über Herausbergremium
Geographie und Schule	Prüfung über Herausgeber
Praxis Geographie	Prüfung über Moderator und Beirat

Nemcsak a külföldi folyóiratokra kell összpontosítani, hanem érdekes cikkeket kell elhelyezni a német nyelvűekben is, hiszen csak így biztosítható a sokszínűség és a minőség – érvel Gerold. Az utóbbi évek fejlődése azt mutatja, hogy több cikk kerül közzétételre az ISI által elismert folyóiratokban. A humán és fizikai földrajz közreműködői azonban még mindig használják a német nyelvű folyóiratokat, noha a szerkesztőbizottságok létrehozatala és működtetése nem egyszerű feladat.

Egyértelműnek tűnik a nyomás az ISI folyóiratok, azok számszerű értékeinek adaptálásához (a kritikai kutatásokban ez elég nehézkes), azonban az is világos, hogy nemcsak ebben a keretben látnak napvilágot a fontos kutatási eredmények. Ezért érthető a DFG azon szabályozása (2010), hogy öt projekt specifikus publikációt kér a publikációs listára (Magyarországon is sok esetben van súlyozás).

Az alább bemutatott lista eleget tesz az említett szabályozási funkcióknak. Hosszas vita tud majd dönteni arról, hogy a német földrajzi folyóiratokban milyen profiltisztítás és differenciálódás szükséges az előre lépéshez. A kérdés megoldását előreláthatólag az on-line publikációk gyors fejlődése, a nyomtatott folyóiratok dráguló előállítási költsége felgyorsítja majd.

3. táblázat. A földrajzos IF-ral rendelkező folyóiratok (a németek kivételével) 2010-es és az előző 5 év maximális értéke – feltűnő a társadalom-földrajzi folyóiratok magas IF mutatója

Folyóirat neve	IF 2010 / előző 5 év maximális értéke
Ambio	1,525 / 2,668
Annals of the Association of American geographers	1,889 / 2,986
Antipode	1,284 / 2,113
Applied Geography	1,904 / 2,320
Area	1,548 / 2,010
Australian Geographer	0,845 / 1,248
Canadian Geographer	0,426 / 0,679
Cartographic Journal	0,607 / 0,644
Economic Geography	3,028 / 3,195
Environment and Planning A	2,070 / 2,420
Environment and Planning D – Society and Space	2,073 / 2,750
Eurasian Geography and Economics	1,472 / 1,199
European Planning Studies	0,645 / 1,184
Geoforum	1,878 / 2,014
Geografiska Annalere Series B – Human Geography	1,191 / 1,503
Geographical Analysis	1,500 / 2,474
Geographical Journal	1,783 / 2,062
Geographical Review	0,611 / 0,648
Geography	0,619 / 0,518
Globan Environmental Change – Human and Policy Dimensions	4,918 / 7,840
International Journal of Geographical Information Science	1,489 / 2,162
International Journal of Urban and Regional Research (Social JCR)	1,400 / 2,014
Journal of Economic Geography	3,662 / 4,487
Journal of Geographical Systems	1,299
Journal of Geography	0,566 / 0,630
Journal of Geography in Higher Education	0,754 / 1,161
Journal of Historical Geography	0,983 / 0,892
Journal of Transport Geography	1,706
Landscape and Urban Planning (Social JCR)	2,004 / 2,789
Papers in Regional Science	1,236 / 1,638
Political Geography	1,774 / 2,725
Population, Space and Place	1,429
Professional Geographer	1,516 / 1,988
Progress in Human Geography	3,793 / 4,290
Regional Studies	1,259 / 2,212
Scottish Geographical Journal	0,459 / 0,631
Singapore Journal of Tropical Geography	0,809 / 1,037
Social & Cultural Geography	2,036 / 1,788
Tijdschrift voor Economische en Sociale Geografie	0,802 / 0,970
Transactions of the Institute of British Geographers	2,672 / 4,287
Urban Geography	1,187 / 1,328
Urban Studies	1,513 / 2,312

4. táblázat. IF-ral rendelkező folyóiratok a tágabb geotudományi körből

Folyóirat neve	IF 2010 / előző 5 év maximális értéke
Antarctic Science	1,328 / 1,616
Applied Surface Science	1,795 / 1, 898
Arctic	0,988 / 1,232
Arctic, Antarctic and Alipe Research	1,600 / 1,806
Atmospheric Environment	3,226 / 3,436
Catena	1,893 / 2,398
Climate Dynamics	3,843 / 4,705
Climate Change	3,016 / 4,433
Earth Surface Processes and Landforms	2,111 / 2,582
Ecological Modelling	1,769 / 2,439
Ecology	5,073 / 6,218
Ecology and Society	3,310 / 4,644
Ecosystems	3,679 / 4,735
Geodinamica Acta	0,452 / 1,361
Geografiska Annaler Serie A – Physical Geography	1,042 / 1,803
Geographical Analysis (Social JCR)	1,500 / 2,474
Geomorphology	2,352 / 2,903
Geophysical Research Letters	3,505 / 3,549
Geosciences Journal	0,612 / 0,805
Global and Planetary Change	3,351 / 3,602
Global Biogeochemical Cycles	5,263 / 5,936
Global Change Biology	6,346 / 7,814
Global Ecology and Biogeography	5,273 / 6,330
Hydrological Processes	2,068 / 2,559
Hydrology and Earth System Sciences	2,463 / 2,967
International Journal of Climatology	2,479 / 3,913
International Journal of Earth Sciences (Geologische Rundschau)	1,980 / 2,413
International Journal of geographical Information Science (Social JCR)	1,489 / 2,162
ISPRS Journal of Photogrammetry and Remote Sensing	2,184 / 2,908
Journal of Biogeography	4,273 / 4,716
Journal of Climate	3,513 / 4,740
Journal of Ecology	5,260 / 5,685
Journal of Glaciology	2,603 / 2,599
Land Degradation & Development	1,250 / 1,537
Landscape Ecology	3,200 / 3,648
Mountain Research and Development	0,476 / 0,833
Paleogeography Paleoclimatology Paleoecology	2,390 / 3,162
Permafrost and Periglacial Processes	1,912 / 2,138
Photogrammetric Engineering and Remote Sensing	0,931 / 1,568
Photogrammetric Record	0,925 / 1,495
Physical Geography	0,683 / 0,844
Polar Research	1,444 / 1,573
Progress in Physical Geography	2,280 / 3,883
Progress in Surface Science	10,368 / 9,793
Quaternary International	1,768 / 2,092
Quaternary Research	2,576 / 3,310
Quaternary Science Review	4,657 / 5,504
Theoretical and Applied Climatology	1,684 / 1,988
Water Resources Research	2,737 / 3,081

5. táblázat. A térinformatika, RS és térképészet elismert folyóiratai (a német nyelvterületen kívül) – az adatok azt is jelzik, hogy a szerzők szerint több folyóirat ISI értéke helytelenül lett kiszámolva

Folyóirat neve	IF 2010 / előző 5 év maximális értéke	IF 2008 / előző 5 év maximális értéke
Canadian Journal of Remote Sensing	0,962 / 1,156	1,315 / 2,014
Cartographic Journal	0,607 / 0,644	0,750 / 0,583
Geographycal Journal	1,783 / 2,062	1,638 / 1,881
GIScience & Remote Sensing	1,000	0,707
IEEE Transactions on Geosince and Remote Sensing	2,485 / 3,013	
International Journal of Applied Earth Observation and Geoinformation	1,557 / 2,039	1,947
International Journal of Geographical Information Science	1,489 / 2,162	1,596 / 2,293
International Journal of Remote Sensing	1,188 / 1,555	1,041 / 1,801
ISPRS Journal of Photogrammetry & Remote Sensing	2,184 / 2,908	2,293 / 3,694
Journal of Applied Remote Sensing	1,000	0,597 (elmúlt két év)
Journal of Geographical systems	1,289	1,250
Remote Sensing of Environment	3,954 / 4,607	3,943 / 5,515
Cartographic perspectives	0,464 / 0,346	0,208 / 0,200
Cartographica	0,556 / 0,872	0,690 / 0,927
Cartography and Geographic Information Science	0,814 / 1,089	0,702 / 1,183
Geocarto International	0,407 / 0,354	0,185 / 0,253
Geo-spatial Information Science	0,294 / 0,295	0,183 / 0,141
Journal of Map and Geography Libraries	0,100 / 0,122	
Journal of Spatial Science	0,861 / 0,723	0,574 / 0,440

Az IF cikkek száma vélhetően hosszabb ideig a szakmai megfelelés fokmérője lesz a hazai tudományos közéletben. A földrajznak nincs ereje ezen lényegesen változtatni, és jelenleg indokot is nehéz rá találni. Ezt a problémás helyzetet két irányból is meg lehet közelíteni a szakmai közösség – de főként a pályát most kezdők – számára.

Az egyik irány, hogy jó publikációkat kell készíteni, és ezt alkalmas helyen publikálni, de ezen közhelyen kívül azért ehhez csatlakoztatható egy lista, amely meghatározza azon folyóiratok körét, amit a tudományos közvélemény elfogad (pl. PhD, vagy habilitáció nyomán) publikációnak. A listát az MTA illetékes tudományos bizottságai állították össze. Benne vannak IF-es folyóiratok, és ezen túl „osztálykiemelt” folyóiratok (itt „A” típus), tudományos folyóiratok („B”) és olyanok, amibe ugyan többet publikálnak a geográfusok, de a bizottság nem tekinti tudományosnak ezeket („C” típus). Körülbelül azon kritériumok nem teljesülnek, amit a Gerold-féle összeállítás is használt. A folyóiratok kiemelése a természet- és társadalomföldrajzban összecseng, kevés az eltérés, de nem összefésült az Osztály által (lásd [első](#) és [második](#) tábla).

A lista segítséget nyújt abban dönteni, hol milyen értékű munkát lehet publikálni. A helyzet azért nem ilyen szigorúan következetes. A minősítésnél újabban már csak az IF érték számít, és a bírálók inkább figyelnek arra, hogy az IF cikket hány szerző készítette, hányadik a minősítendő stb., mint a folyóiratok súlyára. Ebből a szempontból figyelemre méltó Gerold megjegyzése, hogy a DFG projektjavaslatokhoz 5 saját publikációt kérnek. Ez segítő megoldás lehet, nálunk is több helyen alkalmazzák (pl. a doktori.hu adatbázisban a 10-es szám szerepel, de ott a nyers publikációs mutató számít, és lehet valaki nagyon sokadik szerző (több mint 25,- van ilyen), az is egynek értékelhető.

A másik megközelítés az lehet, ha a folyóiratokat megjelentető intézmények összeállnának szakmailag jól meghatározott kiadványok készítésében, és ha ez sikeres, akkor lehet nemzetközi terepen próbálkozni. Ez idehaza szűkebb keretet jelenthet, és szakmailag ugyan sok érv szól mellette (sőt talán pénzügyileg is – ezért lehetséges egyes kiadók megkeresése bizonyos hazai geofolyóiratok kiadására), a jelenlegi keretek között nehéz ez a fajta együttműködés. Az intézmények elsősorban saját megjelenésükben érdekeltek.

Dr. Mezősi Gábor, Szeged

Tudományos és oktatási események

Itthon

2012. augusztus 20-25. **HUNGEO**. Eger.
hungeo@t-online.hu, <http://www.foldtan.hu/>

2012. augusztus 30.- szeptember 1. **V. Magyar Tájökológiai konferencia**. Sopron.
Infó: tajtudomany@emk.nyme.hu
evgi.emk.nyme.hu/mtok2012

2012. szeptember 5-7. **VI. Magyar Földrajzi Konferencia. Kockázat – Konfliktus – Kihívás**. Szeged.
<http://www.geo.u-szeged.hu/hirek/konferencia.html>
Infó: foldrajz@gmail.com

2012. október 5. **VI. Régiók a Kárpát-medencén innen és túl**. Kaposvár.
Információ: gulyas1@t-online.hu

2012. december 7. **V. Régiótörténeti Kutatások Konferencia. Tematika: Horvátország és Fiume**. Szeged.
Információ: gulyas1@t-online.hu

Külföldön

2012. július 2-6. **The 4th International Congress of ECSSS – Eurosoils 2012**. Bari, Olaszország.
<http://www.eurosoil2012.eu/>

2011. július 8-12. **Davos Atmosphere and Cryosphere Assembly 2013, Ace & Air – Process Interactions**. Davos, Svájc.
<http://www.daca13.org/index.html>

2012. július 8-12. **Global Conference on Global Warming-2012**. Isztambul, Törökország.
<http://www.gcgw.org/gcgw12/index.php?conference=gcgw&schedConf=gcgw12>

2012. július 22-27. **2nd International Conference on Hydropedology**. Lipcse, Németország.
<http://www.ufz.de/hydropedology2012/hydropedology/home.html>

2012. augusztus 26-30. **IGC Cologne 2012. Down to Earth. 32nd Geographical Congress**. Köln, Németország.
Info: <http://www.igc2012.org/frontend/index.php>

2012. szeptember 5-7. **Water Resource Management**. Gaborone, Botswana.
<http://www.iasted.org/conferences/home-762.html>

2012. szeptember 7-9. **Pro Mountain: Tourism-Environment-Sustainable Development**. Busteni, Románia

<http://cartedd.cc.unibuc.ro/conference>

2012. szeptember 16-19. **11th Urban Environment Symposium (11UES) – Urban Futures for a Sustainable World.** Karlsruhe, Németország.
<http://www.hues.se>.

2012. október 20-21. **The 5th International Conference. Regional Disparities: Typology, Impact, Management.** Kolozsvár, Románia.
<http://georeg.conference.ubbcluj.ro/index.html>

2012. október 22-23. **Appreciating Physical Landscapes: Geotourism 1670 – 1970.** London, Nagy-Britannia.
<http://www.geolsoc.org.uk/geotourism12>

2012. november 9-10. **Vulnerability and Risk Assessment Using GIS.** Kolozsvár, Románia
<http://gis.acad-cluj.ro/engleza/index.htm>

2012. november 23. **Forum für Wissen 2012. Alpine Schnee- und Wasserressourcen gestern, heute, morgen.** Davos, Svájc.
http://www.wsl.ch/dienstleistungen/veranstaltungen/veranstaltungskalender/forumfuerwissen_20121123/index_DE

2012. december 3-4. **Annual International Conference on Geological & Earth Sciences (GEOS 2012).** Szingapúr
<http://www.geoeearth.org/>

2012. december 13-16. **Geo-information for Disaster Management (Gi4DM).** Enschede, Hollandia.
<http://www.gi4dm.net/2012>

2013. január 7-9. **6th International Perspective on Water Resources & The Environment.** Izmir, Törökország
<http://content.asce.org/conferences/ipwe2013/index.html>

2013. április 1-5. **V Convención Cubana de Ciencias de la Tierra (Vth Cuban Earth Science Convention).** Havanna, Kuba.
<http://www.cubacienciasdelatierra.com/>

2013. május 21-24. **BIOHYDROLOGY 2013.** Landau, Németország.
<http://www.biohydrology2013.de/>

2013. július 8-13. **Davos Atmosphere and Cryosphere Assembly 2013.** Davos, Svájc.
http://www.wsl.ch/dienstleistungen/veranstaltungen/veranstaltungskalender/daca13/index_DE

2014. június 8-13. **World Congress of Soil Science – Soils Embrace Life and Universe.** Csedzsusziget (Jeju), Dél-Korea.
<http://www.20wcso.org>